

Hållbara anläggningsprojekt från start till mål – Krav och uppföljning som matchar

© Jean-François Poulin, tous droits réservés

Bakgrund

Anläggningsbranschen har upplevt en snabb utveckling kring hållbarhetsstyrning de senaste åren, med många nya verktyg och arbetssätt tillgängliga på marknaden både internationellt och nationellt. Utvecklingen när det gäller användande av hållbarhetscertifieringssystem och andra verktyg har dock hittills drivits främst av entreprenörerna. Man upplever att gensvaret från beställarsidan varit svagt och att det därför finns en risk att utvecklingen stannar av om beställarna inte ställer högre krav på hållbarhet i sina upphandlingar. Trafikverket tillsammans med kommuner och kommunala bolag är viktiga beställare av anläggningsprojekt och i många fall saknas kravställning helt när det gäller hållbarhetsfrågor, annat än för några få enskilda initiativ för stora "flaggskeppsprojekt".

Sweden Green Building Council/Hållbar Infrastruktur vill med detta projekt belysa de mekanismer som påverkar kravställandet och ta fram rekommendationer för hållbarhetsstyrning och goda exempel avseende hållbarhetskrav i anläggningsprojekt. Ingen av branschens parter, varken beställare eller entreprenör, äger själv problematiken kring hållbarhet i upphandlingskrav, utan ett samarbete och gemensamma steg framåt krävs.

Syfte

Projektet syftade till att få till en mer aktiv hållbarhetsstyrning i anläggningsprojekt från offentliga beställare genom fler och relevanta hållbarhetskrav i upphandlingar och uppföljning av dessa på ett sätt som matchar de verktyg som branschen börjat använda

(CEEQUAL, EPD, Klimatkalkyl med mera). Projektet syftade även till att ta fram rekommendationer och praktiska hjälpmedel för hur organisatoriska och politiska mål och visioner hos offentliga beställare av anläggningsprojekt kan omsättas till praktisk handling i form av hållbarhetskrav i upphandling.

Genomförande

Projektet har genomförts med stöd från SBUF och de övriga finansierarna Trafikverket, NCC, Skanska, PEAB, WSP, Sveriges kommuner och landsting, Stockholm vatten, Karlstad kommun, Järfälla kommun, Göteborgs stad och Munkfors/Forshaga kommun. Arbetet har utförts av en arbetsgrupp inom Sweden Green Building Council/Hållbar Infrastruktur bestående av representanter från WSP, Skanska, NCC, Arega Projektleddning och Trafikverket.

Inom projektet genomfördes en inledande behovsanalys för att få klarhet i branschens behov, arbetssätt och förutsättningar. Behovsanalysen syftar till att ligga till grund för det beställarstöd som arbetats fram inom projektet och utgörs dels av en studie av relaterade initiativ, projekt och system inom anläggningsbranschen, dels av en intervjustudie.

Av intervjustudien framkom att stöd efterfrågas för styrning av projekt från projektets tidiga skeden till uppföljning av genomförandet. Stöd som efterfrågas är till exempel konkret vägledning som hjälp vid upphandlingar, praktiska hjälpmedel och verktyg, gemensamma kriteriedokument och styrdokument som kan anammas av flertalet beställarorganisationer. Exempel på kravställning och tidigare formuleringar efterfrågas av flertalet av de intervjuade. Möjlighet till nätverkande, dialog och samverkan, och att dela erfarenheter och föra kunskap mellan olika aktörer i branschen, lyfts även det upp som en åtgärd som skulle underlätta arbetet med att ställa och följa upp hållbarhetskrav.

Som en del i projektets behovsanalys anordnades i oktober 2016 en workshop för branschen. Syftet med workshopen var att presentera och få synpunkter på det förslag på beställarstöd som arbetats fram utifrån genomförda intervjuer och övriga delar i den inledande behovsanalysen.

Utifrån genomförd behovsanalys och synpunkter inkomna vid workshopen har ett beställarstöd arbetats fram. Beställarstödet har utformats för att i möjligaste mån möta branschens behov av stöd.

Resultat

Beställarstödet utgörs av en vägledning för hållbarhetsstyrning och en kravmatris för erfarenhetsspridning av goda exempel på kravställning och uppföljning inom branschen. Vägledningen syftar till att underlätta styrningen av hållbarhetsarbetet i anläggningsprojekt och skapa förutsättningar för att hållbarhetsaspekter hanteras och omhändertas genom hela processen. Vägledningen är framtagen för att utgöra ett stöd för branschen att arbeta systematiskt med hållbarhetsstyrning av anläggningsprojekt så att hållbarhetsaspekter hanteras och omhändertas från projektets start genom målsättning och kravställning till projektets avslut genom uppföljning och erfarenhetsåterföring. I vägledningen ges rekommendationer om vilka aktiviteter, beslut, dokument och liknande som bör inkluderas i ett infrastrukturprojekts olika faser för att säkerställa en systematisk hållbarhetsstyrning.

Vägledningen är utformad för att:

- vara kompatibel med arbetssätt i miljöledningsstandarden ISO 14001
- underlätta certifiering enligt tillämpbara hållbarhetscertifierings-system
- minimera negativa konsekvenser på miljö, människor och samhälle under projektens genomförande

Vägledningen är tillämpbar på såväl stora som mindre anläggningsprojekt och är utformad så att det går att anpassa ambitionsnivån efter projektets förutsättningar. I vägledningen ges förslag på hur hållbarhetsarbetet kan utformas på tre olika nivåer: basnivå, medelnivå och toppnivå.

Inom utvecklingsprojektet har även en struktur för att synliggöra exempel på kravställning, uppföljning och erfarenheter utifrån ett antal fokusområden arbetats fram. Kravmatrisen avser utgöra en struktur där aktuella hållbarhetskrav kan lyftas fram för att på detta sätt spridas mellan aktörer inom branschen. Kravmatrisen kompletteras vägledningen genom att synliggöra goda exempel på kravställning och uppföljning inom branschen och syftar till att utgöra ett stöd vid formulering av hållbarhetskrav i upphandling.

Det beställarstöd som tagits fram inom projektet *"Hållbara anläggningsprojekt från start till mål – Krav och uppföljning som matchar"* är tillgängligt via Sweden Green Building Council.

Ytterligare information

Kontaktpersoner:

Sofie Absér, WSP, tel 010-722 66 63,
e-post: sofie.abser@wsp.com

Litteratur:

- *Hållbara anläggningsprojekt från start till mål – Krav och uppföljning som matchar*. (SBUF, Projekt 13205, av Sofie Absér, 26 sidor) kan laddas ner från www.sbuf.se – Projekt 13205

Internet:

www.sgbc.se/utvecklingsprojekt-intro/138-utvecklingsprojekt/1397-hallbara-anlaggningsprojekt-fran-start-till-mal-krav-och-uppfoljning-som-matchar